

Ефективність застосування регресивної податкової ставки для залучення інвестицій

В статті досліджено питання регресивної ставки оподаткування, у якості державного інструменту управління для створення привабливих інвестиційних умов. Окремо розглянуті питання ефективності ставки оподаткування, небезпеки мінізації економіки та суспільних втрат, які вона може спричинити. Висвітленні основні проблеми податкової політики на прикладі останніх податкових ініціатив. Були поставлені основні цілі державної політики у сфері оподаткування, які відповідають останнім світовим тенденціям та адаптовані до українського ринку. Враховуючи усе наведене вище, була запропонована нова модель оподаткування. Дієвість окремих складових моделі була підтверджена історичними прикладами, базовими законами економіки та аналізом причинно-наслідкового зв'язку.

Ключові слова: *інвестування, фіскальна політика, регресивна податкова ставка, крива Лаффера, тіньова економіка.*

In this article regressive tax rate was reviewed as one of the most important government tools in creating favorable conditions for investing. Separately were analyzed such issues as the effectiveness of tax rates, the dangers of the underground economy and social losses that it may cause. Main elements of tax policy were covered on through the example of recent tax

*студент 3-го курсу, спеціальності міжнародні економічні відносини Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Науковий керівник Стаканов Р.Д. - кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

initiatives. Major goals of public policy in taxation were set taking into account the latest international trends and were adapted to the Ukrainian market. Taking into consideration all the foregoing, a new concept of taxation was suggested. The effectiveness of the concept's separate components was confirmed by historical examples, basic laws of economics and analysis of causation.

Key words: *investment, fiscal policy, regressive tax rate, the Laffer curve, underground economy.*

В статье исследованы вопросы регрессивной ставки налогообложения, в качестве государственного инструмента управления для создания привлекательных инвестиционных условий. Отдельно рассмотрены вопросы эффективности ставки налогообложения, опасности тенизации экономики и общественных потерь, которые она может вызвать. Освещены основные проблемы налоговой политики на примере последних налоговых инициатив. Были поставлены основные цели государственной политики в сфере налогообложения, соответствующие последним мировым тенденциям и адаптированы к украинскому рынку. Учитывая все вышеизложенное, была предложена новая модель налогообложения. Действенность отдельных составляющих модели были подтверждены историческими примерами, базовыми законами экономики и анализом причинно-следственной связи.

Ключевые слова: *инвестирования, фискальная политика, регрессивная налоговая ставка, кривая Лаффера, теневая экономика*

Постановка проблеми. Сьогодні прями іноземні інвестиції (ПІІ) відіграють вирішальну роль у розвитку світових господарств. Згідно з статистикою лідери за залученням (ПІІ) займають відповідні провідні місця у світовій економіці. У зв'язку з чим сьогодні ми спостерігаємо конкуренцію у сфері залучення ПІІ. Адаже інвестиції мають вирішальне значення у модернізації виробництва, розвитку підприємств, удосконаленні

технічного забезпечення. Сьогодні це ефективний механізм оновлення матеріальної бази шляхом реінвестування отриманого прибутку, що в свою чергу сприяє розвитку підприємств та економіки країни в цілому. З цього випливає актуальність та життєва важливість питання ефективної податкової ставки.

Неефективне управління з боку державного уряду спонукає суб'єктів економічної діяльності покинути межі легального поля. Результатом чого є корупція, суспільні втрати, зниження інвестиційної привабливості, сповільнення темпів економічного зростання, загальна стагнація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед видатних вчених питанню податкової політики, залученню інвестицій, розвитку сучасних моделей фіскальної політики, дослідженню регресивної податкової ставки, проблематиці тіньової економіки присвячували свої праці Н.Балдич, З.Варналій, В.Геєць, В. Гончарова[4], О.Данілов, О.Заклекта-Берестовенко[6], О.Клименко, Ю.Турянський.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на те, що податкова політика довгі роки слугувала об'єктом багатьох наукових досліджень та статей, питанню регресивної податкової ставки приділено мало уваги.

Формулювання цілей статті. В статті теоретично обґрунтований вплив регресивної ставки на вмотивованість підприємств, інвестиційну привабливість та розвиток економіки в цілому. Головною метою цієї статті буде доведення ефективності та життєвої необхідності регресивної шкали оподаткування для залучення інвестицій та створення умов для розвитку підприємств.

Результати дослідження автора.

Базою цього дослідження стала «Крива Лаффера»[2]. Поєднавши криву Лаффера та функції реальної та фактичної податкових баз, ми отримуємо рисунок №1, де GL – функція реальної бази для оподаткування, GK – функція фактичної бази оподаткування, відповідно, крива, яка

виходить з початку осей координат, проходить через точки E, A, C та закінчується у точці перетину з осею абсцис у точці K – крива Лаффера. Площа трикутника GLK, яка відповідно є різницею між реальною та фактичною базами для оподаткування, відображає розмір тіньової економіки. Площа трикутника GKO з вирахуванням площі кривої Лаффера відображає розмір прибутку підприємств з відрахуванням податків.

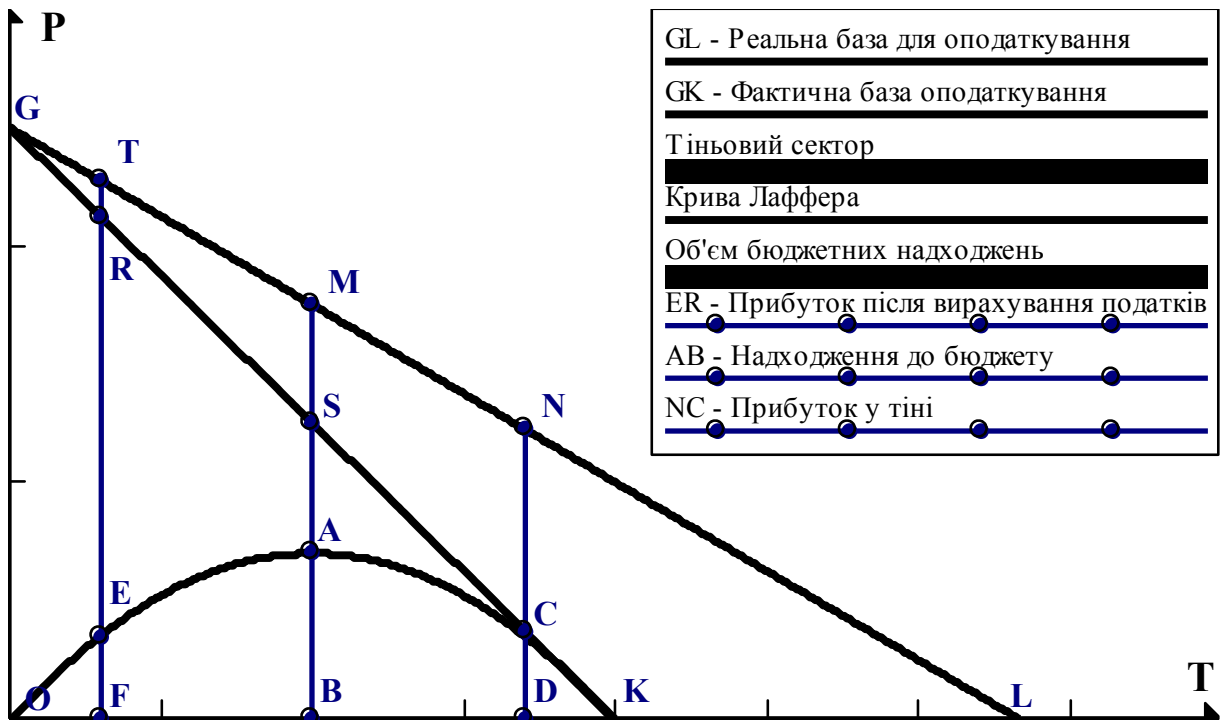

Рис. № 1 Крива Лаффера та функції реальної та фактичної податкових баз

Складено автором на основі[2]

Головною метою ефективної податкової політики повинні бути дві основні цілі: наповнити бюджет та при цьому стимулювати підприємства. Стимулювати до розширення виробництва - тим самим забезпечити більшу базу для оподаткування у стратегічному масштабі, стимулювати до оновлення виробничого процесу та устаткування, що є позитивним для держави та для самого виробника.

Для кращого розуміння ідею пропонуємо детально розглянути криву Лаффера на окремому рисунку № 2. Криві EF, АВ та CD відображають об'єм надходжень до бюджету. Зазначивши, що відрізки FB та BD рівні між собою, з точки зору держави на перший погляд застосування податкових

ставок з відрізків EA та AC, де точка A – найбільш ефективна податкова ставка, є однаково ефективними, але така думка є помилковою, враховуючи вплив на розміри тіньової економіки.

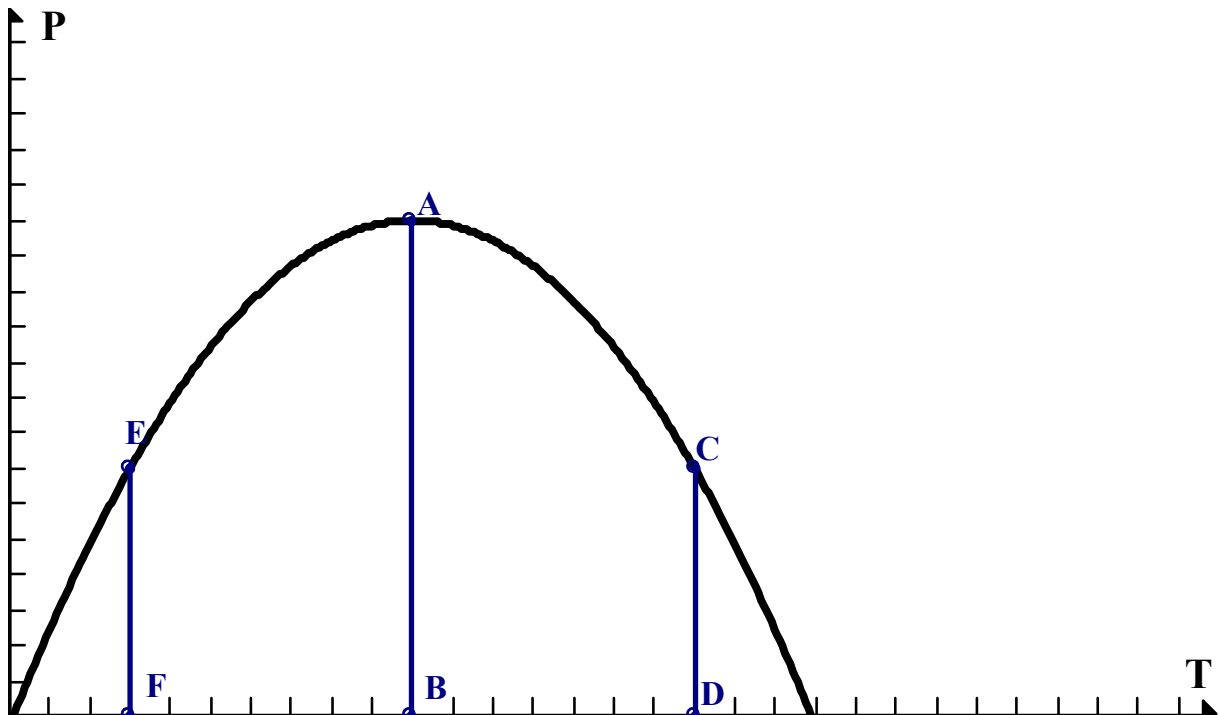

Рис.№ 2 Крива Лаффера[2]

Таким чином, повернемося до рисунку № 1, ми бачимо, що на проміжку EA більша частина прибутку використовується у якості прибутку з відрахування податків, в той час, як на відрізку AC відбуваються якісні зміни у характері прибутку, оскільки більша частина йде у «тінь». З точки зору практики ми можемо стверджувати, що «тіньова» частина економіки зазнає примусових відрахувань в сторону неофіційних кримінальних або корумпованих установ та окремих осіб, які можна охарактеризувати як суспільні втрати.

Таким чином, більш низька податкова ставка забезпечує:

1. збільшення офіційних прибутків, що робить підприємницьку діяльність більш привабливою;
2. зменшення «тіньового сектору»;

3. у довгостроковому масштабі збільшення бази для оподаткування, отже збільшує грошові надходження в бюджет;

4. надає підприємцям більше ресурсів для інвестиційної діяльності.

Отже, серед головних завдань податкової політики залишилось питання стимулювання.

Для вирішення цього питання пропонуємо окремо розглянути «криву Лаффера» (рисунок №3), в якості приклада використаємо податок на депозит, який нещодавно запровадили.

Варто зазначити контекст і формальну мету впровадження податку на депозити.

Дії відбувалися за умов скаженого дефіциту бюджетних коштів, у зв'язку з дірками в бюджеті та низьким рівнем надходжень, стрімкими темпами знижувалась довіра до банків та фінансових установ в цілому, результатом чого став відтік коштів, наразі така ситуація є характерною для України взагалі, що знову ж таки свідчить про необхідність відповідних реформ.

За таких умов був оголошений курс, метою якого буде стабілізація ситуації та стимулювання залучення коштів.

Прямі податки зменшують прибутковість певного виду діяльності, тому при застосуванні необхідно враховувати пригнічуючий ефект.

Роздивимось рисунок №3 у поєднанні з рисунком № 4.

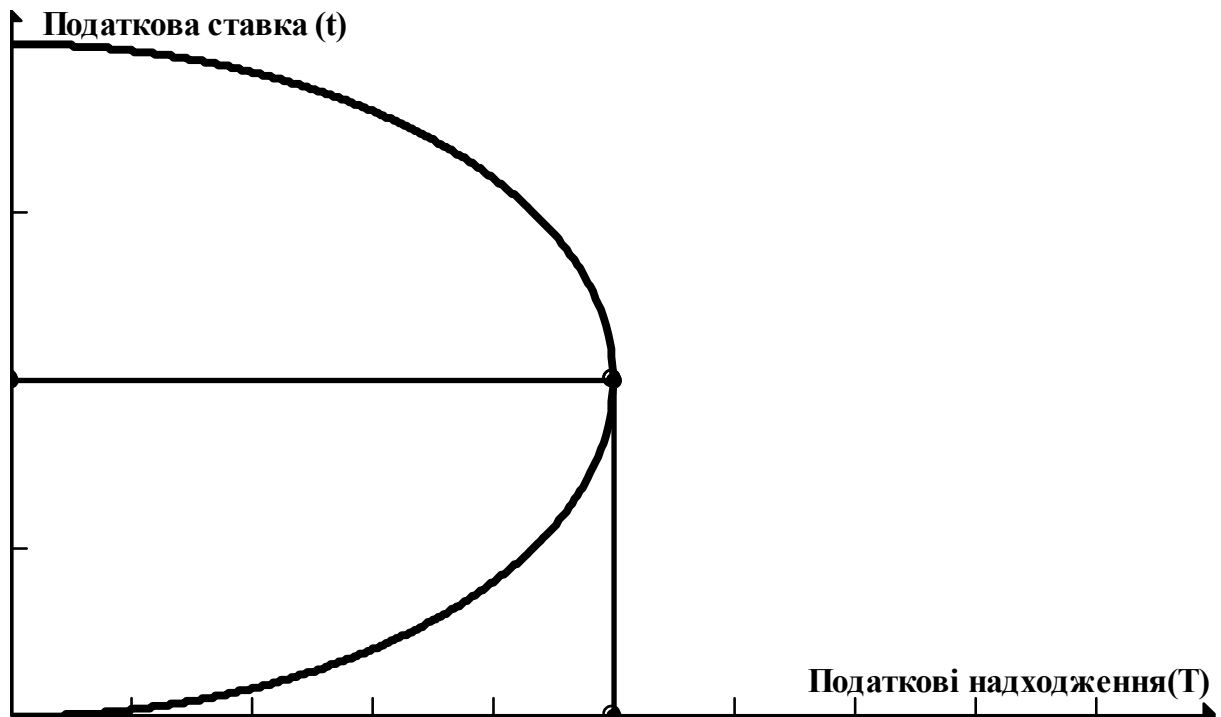

Рис. № 3 Крива Лаффера [2]

Формула № 1

$$R_k = \frac{\Pi}{ЗК} = \frac{ПС(1-СП)}{ЗК}$$

Складено автором на основі [1]

R_k – рентабельність капіталу, Π – прибуток, $ПС$ – прибуток до сплати податків, $СП$ – ставка податку, $ЗК$ – залучений капітал.

Формула № 2

$$R_k = Pr$$

R_k – рентабельність капіталу, Pr – привабливість економічного сектору.

Формула № 3

$$Pr = ПС(1-СП)$$

Складено автором на основі [1]

Pr – привабливість економічного сектору, $ПС$ – прибуток до сплати податків, $СП$ – ставка податку.

Виходячи з взаємозв'язків, ми отримуємо прості закономірності, зазначені вище у вигляді формул.

Рівень рентабельності відображає рівень привабливості економічного сектору, формула № 2 .

Використовуємо базисну формулу рентабельності капіталу, у якій залучений капітал – const, отже надалі ми можемо нехтувати цим показником, встановлюючи закономірності, формула № 1.

В результаті отримуємо взаємозв'язок між економічною привабливістю та податковою ставкою.

Відповідно до формул № 1-3, зазначених вище, аналізуємо зміни, до яких призведе податок на депозити.

Збільшення податкової ставки призведе до зменшення рівня рентабельності, що в свою чергу спричинить зниження привабливості.

Зазначимо, що податок має прогресивний характер. Розглянувши рисунок № 4, ми можемо констатувати повний провал відповідного проекту. Адже він повністю не відповідає меті уряду: стимулювати залучення коштів населення.

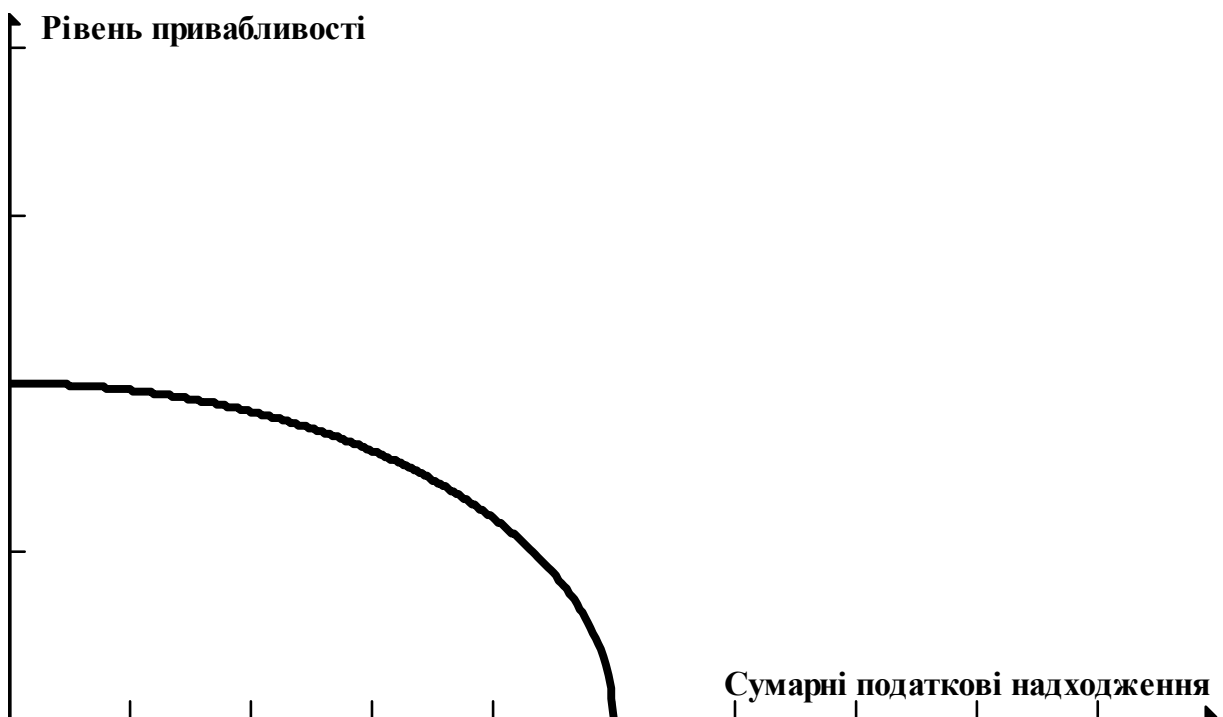

Рис. № 4 Вплив прогресивної ставки на привабливість

Складено автором на основі [2]

Пропонуємо розглянути рисунки № 5 та 6.

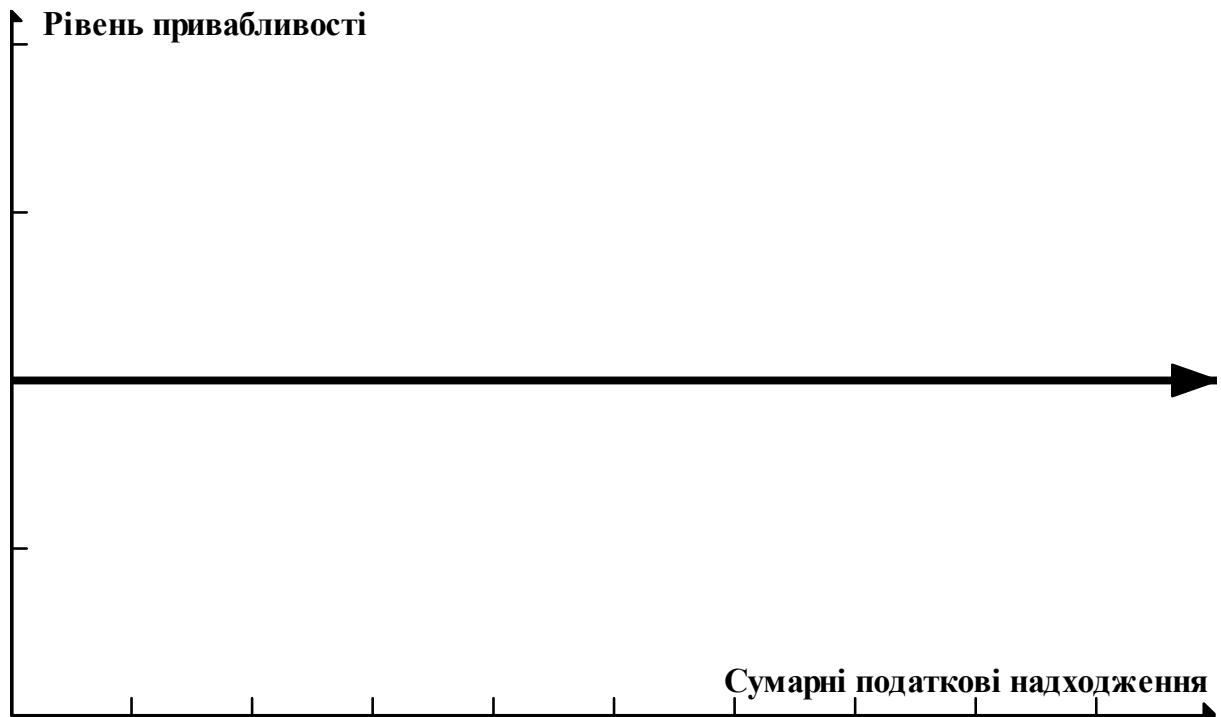

Рис. № 5 Вплив пропорційної ставки на привабливість

Складено автором на основі [2]

За пропорційної системи ми спостерігаємо стабільні показники надходжень до бюджету, але ми знов ж таки не маємо стимулюючого ефекту.

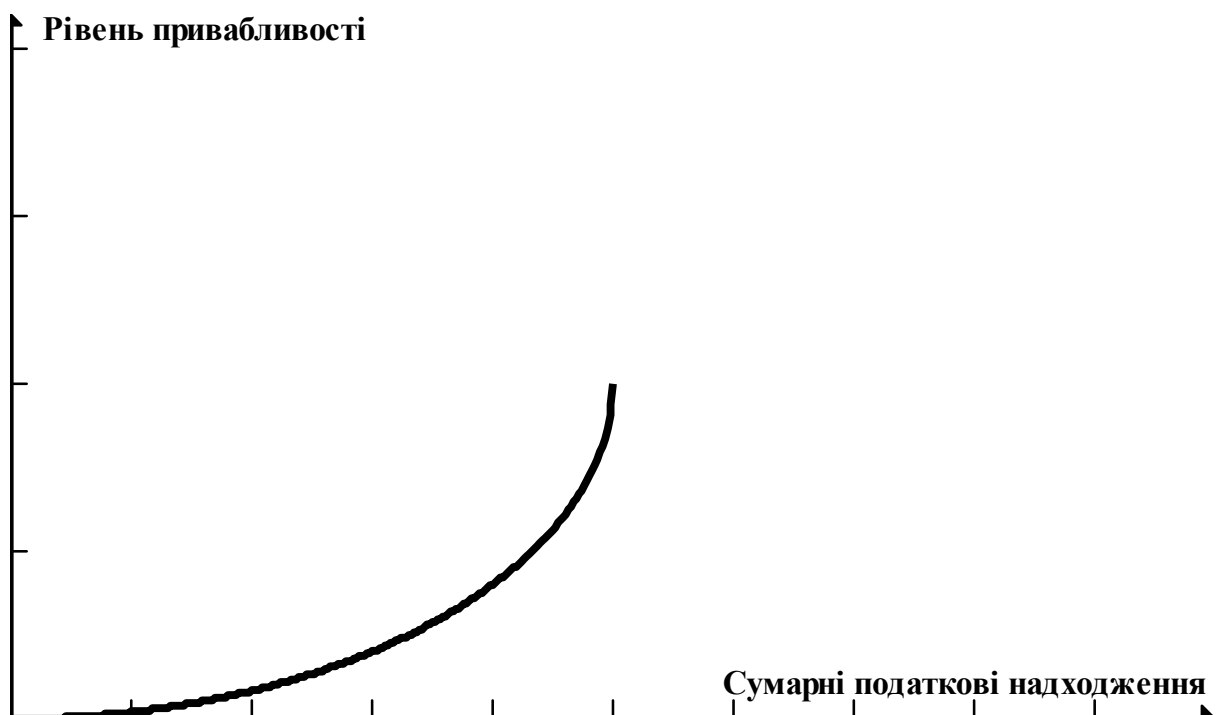

Рис. № 6 Вплив регресивної ставки на привабливість

Складено автором на основі [2]

З рисунків ми бачимо, що саме регресивне оподаткування має найбільший стимулюючий ефект.

Проте оптимальна податкова ставка у поєднанні з регресивною школою не забезпечує усіх необхідних умов для оптимальної економічної діяльності, розвитку та бюджетних надходжень.

У зв'язку з чим автор пропонує наступне: ввести пропорційну ставку на рівні оптимальної податкової ставки до певного рівня, після якого застосовується регресивне оподаткування. При чому держава буде проводити політику дотацій та підтримки для найбільш перспективних підприємств у пріоритетних сферах спеціалізації та великої техно- та науко- місткості. Єдина ставка забезпечить загально ринкову конкуренцію, при цьому буде існувати стимул для збільшення виробництва та повної реєстрації прибутків підприємств. Державна підтримка буде носити вибіркового характеру на базі темпів ефективності виробництва, таким чином держава буде сама сприяти створенню нових ТНК українського походження. Більше того, дотації з боку держави спричинять умовну заміну пропорційної ставки на прогресивну для цих підприємств, при цьому прогресивна шкала буде мати позитивний ефект.

Повернемося до рисунку № 1, за допомогою зазначеного методу ми зможемо досягти ефекту подвійного використання найбільш сприятливої зони (EABF), оскільки на початковому етапі будемо спостерігати збільшення податкової ставки від E до A, після чого зменшення з A до E, при цьому забезпечуються основні функції фіскальної політики.

На підтвердження своєї теорії наведу декілька прикладів.

У 1913 році в США був вперше введений прогресивний прибутковий податок. Його вища ставка була встановлена на рівні всього 7 %, але Америка незабаром вступила в Першу світову війну, державі конче потрібні були гроші, і податки почали швидко зростати. До 1918 року вища податкова ставка вже становила 77 %.

У 1925 році президент Кальвін Кулідж приступив до здійснення запланованої його попередником Уорреном Хардингом серії скорочень податків, в результаті яких гранична ставка була зменшена до 25%. За чотири роки обсяг виробництва подвоївся, різко впало безробіття.

Більше того, всупереч скаргам соціалістів про те, що зниження податків - це подарунок багатим, частка податків, що сплачуються особами з річним доходом понад 100 000 доларів, зросла з 29,9 % в 1920 році до 62,2 % в 1929 році. Таким чином, податкове навантаження найбільш бідніших категорій населення знизилось в два рази[7].

З середини 80-х років 20 століття почалась тенденція в багатьох країнах світу по зменшенню корпоративного податку на дохід. Але це не вплинуло на суму доходу до оподаткування, оскільки прибутки від корпоративних податків на дохід у співвідношенні до ВВП постійно збільшуються, а саме: це значення зросло з 2,2% у 1965 р. до 3,8% у 2007р. Ця позитивна тенденція призупинилась у 2008-2009рр., коли середнє співвідношення впало до 3,5% та 2,8% відповідно. Згодом співвідношення збільшилось у 2010 р. до 2,9%. [5]

Таблиця № 1 показує еволюцію прибутку від податків на корпоративний дохід у виді процентного співвідношення ВВП в країнах ОЕСР.

Таблиця № 1

Середнє значення частки податку на корпоративний прибуток від ВВП країн ОЕСР за 1965-2011р.	
Рік	Показник у відсотках
1965	2.2
1975	2.1
1985	2.6
1990	2.5
1995	2.75
2000	3.5
2007	3.8
2008	3.5
2009	2.8
2010	2.9

Висновки. У цій роботі був зроблений акцент на податковій політиці як одного з важливих аспектів створення сприятливого інвестиційного клімату у поєднанні з культивуванням власних підприємств, за рахунок яких можливе економічне зростання, збільшення робочих місць.

Головною метою державної політики повинна стати суспільне процвітання, яке неможливе без процвітання економічного. Ця робота – це лише теоретична спроба використати наявні ресурси та важелі управління заради створення у майбутньому мутуалістичних, вигідних відносин. Саме за допомогою симбіозу ми зможемо досягти довгострокового і стабільного економічного підйому.

Список використаних джерел:

1. Гальчинський А. С. Економічна теорія: навч.-метод. посібник / А. С. Гальчинський, Єщенко П.С. – К. : Вища шк., 2007. -503 с.
2. Косік А. Ф. Мікроекономіка : навч.-метод. посібник / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік – К. : Центр учбової літератури, 2008. -438 с.
3. OECD (2012), Revenue Statistics 1965-2011 - С. 78.
4. ГончароваВ. Г. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: навч.-фахове. видання [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1751&p=1>
5. Строгаль Д. В. ТЕНДЕНЦІЇ ТА СХЕМИ НАКОПИЧЕННЯ КАПІТАЛУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОМПАНІЯМИ В

ОФШОРНИХ ЗОНАХ.: навч.-фахове. видання [Електронний ресурс].

– Режим доступу:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2619>

6. Заклекта-Берестовенко О. С. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ: навч.-фахове. видання [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2845&p=1>

7. ИСТОРИЯ АМЕРИКАНСКИХ НАЛОГОВ [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу:

http://www.kontinent.org/article_rus_45fb3278704ef.html